XXXII.

MAGYAR KURIR

Bétsből, Kedden, October' 18-dikén 1819.

Nagybritannia.

A' Ministerek' Kurirja kedvetlen dolgot feszeget a' Reformálók ellen. Azt mondja, hogy az Ánglus Királyok' leveles házában 's név szerént a' II-dik Károly Király' idejebéliek közt, egy olyan törvény találtatik, melly még máig is eltöröltetve nem lévén, úgy tartathatik, mint még ma is fennálló törvény. Ezszerént jussa volna az Országlószéknek, hogy a' most tartódó népgyüléseket széllyel kergéttesse 's telyességgel meg ne engedje. Ezen törvény' *Czím-irása* a' következő szavakból áll: „Akta, azon Kérelmek és Felirások ellen, mellyek oly „fogás alatt, hogy a' Királyhoz vagy a' „Parlamentumhoz intéztetnek, támadás„nak és rendetlenségeknek gerjesztésére „czéloznak."

Hogy melly nagyon illjenek ezen törvénynek kezdő szavai a' mostani népgyülésekre, egy darabotskát kiadott belőlle a' nevezett Ujság, a' melly így fordittathatik: — „Minthogy megmutatta a' szomorú tapasztalás, hogy magános személlyektől, lázzadásra és rendetlenségekre czélzó gyüléseknek jovallásaik tétettek, azért, hogy azokban, kérelmek, panaszoskodások, egy 's más feladások, nyilatkoztatások hordattassanak fel, oly iparkodással, hogy a' Státusnak vagy az Egyháznak holmi ugymondatott terhein segiteni lehessen, hogy a' fennálló törvények eltörlődjenek, a' közönséges dolgok' állapotja felfordittassék; 's minthogy a' zenebohászkodó és pártoskodó személlyeknek efféle mesterkedéseik a' nemzetnek belső szerentsétlen hadakozásait, zürzavarjait 's inségeit legfőbbképpen okozták: mindezekre nézve mi, hogy magunkat az efféléktől megoltalmazhassuk, meg parantsoltuk 's parontsolsuk, hogy, 's a' tobbi." — Nem pontrol pontra réa alkalmaztathatnak-é ezen szavak (így kiált-fel a' Kurir) az Angliában most folyó környülállásokra?—a' melly kérdésre néki feleljen-meg a' *Morning Chronicle* —— azt azonban minden nap' olvassuk a' közönséges levelekben, hogy a' melly határozásokat ezen népgyülések tesznek, 's a' mellyek többire mind egy tulajdonságuak, minnyájok köztelefordul ez: hogy az Ánglus négnek jussa van az efféle összegyülekezésekre, mellyekben a' közős úgy közönséges fontolás alá vétettetik.

* * *

A' Londoni Lordmájor válosztásról, melyről a' mult pénteken költ M. Kurirban röviden emlekeztünk, így irt Londonból Oktober 1-ső napján valaki, a' ki az efféle mostani gántsoskodó összegyülekezéseknek nem barátja: —"

„A' csendesség' és jó erköltsüség' barátjainak ismét módjok van nyoltz napok alatt egy vad és zabolátlan tulajdonságú nézőjátékot szemlélni, melly a' maga kezdetét, a' régtől fogva fennálló rendtartás szerént e' h. 29-dikén, úgymint

)(

Szent Mihály napján vette, mint a' melly napon a' jövendőre való Lordmájórnak valosztásához kellett fogni, a' melynek 8 napok alatt kell elvégződni. Az utzák, a' közönség' házafelé, eltelve voltak néző sokasággal. Elkövetkezvén az idő (12 óratájban) hogy a' gyülés' Szoszóllója megmondja, hogy ezen tanátskozásnak tsak a' Polgármesterválosztás légyen czélja, Alderman *Waithman* eléállott, 's oly nyilatkoztatást tett, hogy a' Londoni úgy nevezett Szabad emberek' (Liveryk) kivánsága a' légyen, hogy mindeneknek előtte a' Manchesteri dolgokat kell visgálás alá venni, hanem megintetett a' Gyülés' Politziai tisztje által, hogy halgasson, mert ezen gyülésnek tsak Lordmájorválosztás a' tárgya. A' nép azonközben szüntelen igy kiáltozván: *Manchester! Manchester!* — Waithman, a' hellyett, hogy halgatott volna, még a' köpenyegit is letette, 's úgy kezdett kettőzött tüzzel a' beszédhez, így szollitván-meg a' Politziai tisztet: — „Az Úr azt mondá, hogy én akadályoztatom a' gyülés' munkaját. Én pedig azt mondom, hogy reggelig is itt maradok, mihelyest a' Londoni polgároknak 's a' közönségnek java azt kivánnyák." — Waithman után *Thomson* állott-fel azt mondvan, hogy ő meg nem engedi, hogy néki egy oly tiszt, a' ki ezen gyülésnek tsak szolgája, rendet szabjon. A' tavalyi Lordmájor (Atkins) elég okot szolgáltatott arra, hogy a' Liveryk jól megfontolják, kit válaszszanak magoknak az Aldermánok közzül Lormájorrá. Nem elég, hoy ezen Lordmájor a' lefolyt esztendő alatt háromszor meg tagadta azon kérésünket, hogy ezen tanátskozó hellyen összegyülekezhessünk, hanem már most ezen tiszt is, pedig a' ki tsak egy magános ember, még azt is meg akarja tiltani, hogy beszéllhessünk. Engem' még fogsággal is megfenyegettek: de nem bánom, mert meghalni is készebb vagyok inkább, mint elnyomoinknak engedelmeskedni, és én tudom azt, hogy legalább is 500-zan követni fogják példámat. Én elszántam magamat arra, hogy a' pompázó erőnek viszszaverettetésére mindent felköltsek. Két részek vannak Angliában, mellyek közt rettentő összeütődés fog egykor elő fordúlni; és megeshetik, hogy a' Ministerek' serge fog elentén hatalmasabb lenni; de az nem sokáig fog így tartani. A' nevezett két részeknek egygyike a' revolutziót rész, melynek első sorában a' Ministerek' állanak; a' másik részt a' nép' barátjai teszik. Ezen értelemben már revolutzió van, melly az én gondolatom szerént azt teszi, hogy az elsőbb rész az utolsónak szabadsága ellen faltámadott. — Az után valami Anekdotát is beszéltt elő Thomson, tudni illik, hogy a' Régens Princznek valaki, de nevetlen, egy drága piksist küldött volna, a' melybe tsak néhány Bibliai mondások találtattak, mellyek az akkori időkre illettek, p. o: Régen igassagos volt a' város, 's egyenesség lakott benne, most gyilkosok' barlangjává lett, 's több effélék. De azt mondja a' Kurir, hogy az egész piksisanekdota, költemény légyen. A' mi egyéb eránt a' mi Lordmájorunkat illeti, ő tsak ugyan érdemel egy kevés szánakozást; mert kétség kivül jól emlekezhetnek még most is a' Londoni Liveryk arra, melly undorodást nyilatkoztattak volt ki ellene közönségesen, midön tavaly tudtokra esett, hogy ő, Lordmájorrá valosztatott volna. De mit beszélljünk sokat! én felolvassom azon jovallásokat, mellyeket méltóknak találok arra, hogy meg crössittsétek. — A' jovallásoknak foglalatjáik, mellyeket felolvasott, summásan ennyiben állottak: A' Manchesteri történeteket szorossan meg kell visgálni; a' Ministereket le kell tenni; 's ki kell nyilatkoztatni, hogy Atkins az eddig volt Lordmájor, az egész nép' bizodal-

mát elvesztette. — A' Ministeri rész eleintén ellene szegezte magát ezen jovallások meghatároztatásának, hanem az ellenkező rész erőt vévén, azon módon mind meghatároztattak, mint Thomson felolvasta. — Sokan nagyon heves beszédeket tartottak.

„Végezetre Hunt is megjelent, 's nagy torkával mindeneket elhallgattatvan, így beszéllett: " Nékem, ugy mond egy levél van a' zsebembe, melyben affelől tudositttattam, hogy a' Lordmájor *Atkins* ur minden Liveryt fogságra fog vitetni, a' ki beszéllni mérészel, melyre nézve tüstént a' veszedelem' hellyére szaladtam, és el nem fogok addig távozni, míg a' Liveryk a' magok czélzásaikat el nem érik. Hogy azen czélzásomban állhatatos akarok lenni, megmutatom azzal, hogy háló sipkát is hoztam magammal." — Ekkor a' zsebéből egy szép fejér sipkat kivévén, ezen tréfa által nagyon megnyerte a' sokaság' kedvit. — Ezen gyülésen minden iparkodásaikat elérték a' Ministerekkel ellenkező rész' emberei, 's annyira vitték a' dolgot, hogy sok Reformálókhoz köszönetek határoztottak, mint p. o: Waithmanhoz, Hunthoz, 's más ilyenekhez.

A' nepgyülések' tartása nem hogy szünne, hanem még számosodik. *Liverpoolban* Sept. 29-dikén tartattak ily gyülést a' lakosok. Lord Sefton ült elől. Az ezen ülésben meghatároztatott jovallást Sandras nevű Reformáló tette, e' melly a' volt: Kérni kell e' Régens Princzet, hogy a' Parlamentumot hivattassa öszsze, 's ez által, vagy akármi egyéb módon, mellyet az ő Királyi Herczegsége' böltsessége jónak fog találni, a' Manchesterben Aug. 16-dikán 's következő napokon előfordúlt történeteket visgáltassa-meg, mivelhogy tsak ezen megvisgálás lehet az az eszköz, melly a' békételenkedést eloszlathatja 's azt a' pezsgést megszüntetheti, a' melly szerencsétleuségünkre, mind inkábbinkább terjed."

Mégjegyzésreméllóképpen fejezik-ki magokat a' Londoni újsaglevelek ezen népgyülésekre nézve a' magok Sept. 30-dikán költ darabjaikhan: — „Beszéllik, hogy az úgy nevezett Gyökeres Reformálóknak plánuma a' légyen, hogy a' Reformálás' barátjait egy közönséges gyülésre egész Angliában öszszehivják, 's abban a' Régens Princztől az ő mostani Ministereinek elbotsáttatását kérjék. Azt jegyzik-meg, hogy ha bár a' Reformalók' ügye gyarapodni nem látszik ts, annyit tsak ugyan észre lehet venni, hogy azon erőszakos lépéseknek, mellyekkel a' Ministerek ezek ellen élnek, 's mint a' milyenek a' Manchesteri Magistratus' és Polgári fegyveres nép' tselekedeteik is voltak, pártfogójik, még a' nagyobb emberek között is kevesedni kezdettek. Á' Yorki népgyülésen olyan emberek is jelen voltak, mint a' Parlamentum' tagja Dundas, Nicoll, 's Oberster Cook 's mas ilyenek. Ezen Jorki Grófságban, melly Ángliában legnagyobb, Oktober' 20-dikára egy oly gyüléshez készültek, a' melyre előrevaló aláirássok által ajánlották-el magokat a' megjelenniakarók: Az aláirtak között mindjárt legelől Herczeg *Norfolknak*, Nogybritannia első Lordjának, Grof Fitzwilliámnak, Compernek, Lord Miltonnak, 's több más ilyeneknek neveiket lehetett olvasni. — Most még a' mogát mindenkor nagyon jó rendbentartó *Chester* városa is mozgásban van; az uczák' szegletei mindenütt oly czédulákkal vagynak beraggatva, mellyek által a' nép, gyüléstartásra nogattatik. A' népnek fellingerettetésére laistromok hordoztatnak széllyel, mellyekbe azoknak, a' személlyeknek neveik vagynak írattatva, a' kik Mánchesterben megölettettek, 's meg azoknak a' Manesesteri Polgároknak neveik, kikből ott az a' Polgári fegyveres

sereg áll, melly Aug. 16-dikán a' nép közzé bevágott. — Továbbá jovallások hirdettettek-ki, mellyek által a' férjfiak arra nogattatnak, hogy zöld pántlikás fekete kalopokat, az aszszonyok pedig, hogy hasonló zöld pántlikás fejér ruhát hordjanak, mind azok, kik a' Reformalás' ügyének barátjaik, hogy öltözetjekről meg lehessen esmérni őket, hogy a' Reformálók közzé tartoznak. Énekek is különösek készittettek a' *Petersloói* mezőn tartatott népgyülésről a' *Watterlooi* győzedelemmel ellenkező tekintetben.

Szent Ilona.

Egy levélben, mellyet ezen szigeten Julius 17-dikén irtak, ezeket beszéllik: — Ide Larkins nevü hajó 's ezen egy öreg Szereesenyaszszony érkezett-meg, ki a' Balcombe familiát, melynél régolta szolgált, Angliába elkisérte vala, és onnét most ide viszsza tért. A' Kormanyozó Sir Hudson Lowe ezen aszszonynak viszszatérését gyanusnak tartván, a' hajót letartoztatta, 's meg nem engedte, hogy arrol valáki néhány napokig a' szározra kilépjék — 's tsak azután, hogy az emlitett aszszony szorosan kikérdeztetett 's minden portékáji jol megmótoztattak, szabadittatott-fel az egész hajó a' bétiltatás alól. — Galway városában, a' Sir Hudson Lowe' születése' hellyén, némelly Oppositzionális levelek szerént, egy ember azt tselekedte vélle, hogy az Admirálisok' Concellariájához utasitott levelében arról tudositotta őtet, hogy a' nevezett városban egy aszszony meghalalozván néki jó summát testált volna azért, hogy a' nagy fogolynak oly jó gondját viseli. Hudson Lowe öremmel vette a' hirt, de utoljára úgy nyilatkozott-ki a' dolog, hogy a' testálónak sohol semmi nyomáka nem akadtak.

Északi Amérika.

A' hivatalszerentvaló Nemzeti ujság ekképpen ir: — A' mi Külső, Kints, Hadi, és Tengeri Ministereink, mind itthon (Washingtonban) vagynak, 's el sem fognak innét-távozni addig, míg a' mi Madridban lévő Ministerünk a' Floridáknak általengedtetésére nézve valami bizonyos véghatározásról való tudósitást nem tesz. A' felől már semmit se kételkedhetünk, hogy Országlószékünk egészszen elkészült arra, hogy ha a' Spanyol Országlószék a' Kötésre reá nem áll, azonnal kemény eszközökhöz fog nyulni. Mi még most is hiszszük, hogy reá fog a' Spanyol Országlószék ezen Kötésre állani, 's az egész haladásra tsak a' Minisserek között esett változások adtak alkalmatosságot. Annyi bizonyos, hogy a' mi Országlószékünk a' *Hornet* nevü postahajón Aug. 24-dikén az *Ullimatumot* Kadiks felé utnak inditotta.

Spanyol Ország.

Itt azt beszéllik, hogy a' mi Külső Ministerünk, *San Fernando*, azt a' jovallást tette a' Királynak, hogy a' Floridák' általengedéséről készült Kötést erőssittse meg: melyre nézve közönségesen hitték Madridban, hogy a' Minister azokkal, kik ott az Anglusokkal tartanak, összve fog veszni. — Generál Osorio, a' Perui Vice-Király' Veje, kit a' maga Mayponál lett megverettetése esmertetett meg a' világgal, meghalt.

Spanyol Amérika.

A' Venecznelát illető legujabb tudósitásokMaracaibol Julius' 26-dikán indultak, és az a' foglalatjók, hogy a' Spanyol fő vezér Morillo Calabozonál nagyon megverettetett légyen, melly után új katonaságnak, ruházatnak, 's hadikészüle-

teknek gyüjtéséhez kezdett, 's mind ezekért úgynevezett Requisitziot irt ki, vagy intézett a' néphez.

Perubol oly tudósitások érkeztek Buenos-Ayresbe, hogy Cusco városa elállott a' Királyi országlástol.

Magyar Ország.

Az itt kijövő újságlevelek azt a' szomorú törséketett jelentik, hogy néhai, Kassai Fő Tisztelendő Püspök Mlgos Szabó András ur, érdemekkei telyes életét, nyoltzvanketődik esztendejében Septemben 28 dikán elvégezte, 's Oktober 2 dikán nagy méltóságához illő tisztelettel az örök nyugodalomra letétetett.

Frantzia Ország.

Végezete a' Pápa ő Szentsége levelének, mellyet a' Frantzia Fő Papsághoz küldött, 's a' melly a' közelébb kött M. Kurir 242dik levéllapján félbemaradott: —

Ezen levélnek hátralévő részéből mostan már tsak azon plánumot teszszük ide, melly szerént ő Szentsége a' Frantzia Egyházak' állapotját ideigmeddig való (Provisoriai) módon elintézte: — „Megható-roztuk (igy szoll ő Sz. ge.); hogy azon Frantzia Érsekeknek és Püspököknek, kik most a' Frantzia Anya-Egyházat kormányozzák, azokat is ki nem vévén, kiket a' mi 1817.ben Okt. 1-ső napján tartott Consistoriumunkban, elöbbeni hellyeikről más hellyekre rendeltünk, edeigmeddig való just adjunk arra, hogy azon Pöspöki székeket, mellyeket most birnak, megtartsák, 's Megyeiket kormányozzák, a' nélkül, hogy azoknak sem határaikra sem Metropolitai állapotjokra nézve valamelly változás történnyék; hasonlóképpen, hogy azon Püspököknek is, kik már a' Canonicus randszabásokkal megegygyezöleg Püspöki székekre rendeltettek, hatalmat adjunk arra, hogy Megyéiknek kormányozásához, azoknak mostani határaik között 's jelenlévő állapotjokban, hozzáfoghassanak. Igy lévén a' dolgok' elintéztetve, ebből szükségesképpen a' következik, hogy azok a' Püspökök, kiket mi a' Legkeresztyénebb Király' kinevezésére, a' mi 1817-ben Jul. 27-dikén költ Apostoli levelünk által felállittatott új Székekbe rendeltünk vala, azon Canonicus intézeteknek gyakorlásától, mellyeket töllünk kaptak, magokat szükségesképpen mind addig meg kell tartoztatniok, míg a' meg nem határoztatik, hogy a' Püspöki székek' száma a' Fr. Országlószéknek kivánsága szerént mennyire fog leszállittatni."

Különösen Aveniónra nézve ekképpen fejeziki akaratját ő Szentsége: — „A' mi az Aveniói Egyházat illeti, melly, 1817-ben Jul. 27 dikén költ 's többször emlitett Apostoli levelünk által Érsekségé tétetett, mi ezt, mint hogy ezen Megye a' most felállittandó Provisoriai intézetek szerént még tsak Püspöki széknek sem tartathatik, Káptalanos Vikárius kormányozása alatt hagyjuk, avvagy, ha a' Legkeresztyénebb Királynak inkább fog tetszeni, azon Papnak, kit ő Felsége ezen Székre ki fog nevezni, valamelly Titulust adunk *in portibus Infidelium*, 's ezen Megyének kormányozását, a' maga mostain határainak 's a' Métropolitai foglalatosságoknak megtartásával egygyütt, úgy, mint mind ezek az 1817-dik esztendő előtt fennállottak, reá bizzuk."

Pápa ő Szentságének ezen leveléhez képpest ily Nyilatkoztatást adtak-ki Sept. 13-dikán a' Frantzia Fő Papok:

„Mi alólirtak, Cardinálisok, Érsekek és Püspökök, minekutánna azon Brevét, mellyet a' mi Legszentebb Atyánk VII-dik Pins Pápa, mint azon levelünkre való váloszt, mellyet mi 1819-ben Május 30-dikán ő Szentségéhez intéztünk va-

la, és a' melybe arra kértük ő Szentségét, hogy mostani terhes környülállásaink között nékünk Itélőbiránk, Békességtsinálónk, 's Közbenjárónk legyen, mint a' kit mi válosztottunk, a' kinek mi magunkat alája adtuk, a' kinek vélekedése, határozása, és itélete, a' mi erősségünket, bátorságunkat 's vigasztalásunkat teszik, megolvastuk; a' Frantzia Anya Egyháznak szerentsétlen állapotjáért, az ő sok Püspöki Székeinek árvaságra lett jutásáért; 's a' Pápa és a' Legkeresztyénebb Király között 1817-ben készült Concordáta' kihirdetésének 's betöltetésének elhalasztatásáért sohajtozván; de egyszersmind azon kivánság által is lelkesittetvén, hogy a' Hívők' javát előmozdithassuk, 's a' Catholica Egységnek elszaggattatására szolgálható minden fogást elhárithassunk; bizodalmunkat az ő Felsége Királyi szavaiba helyheztetvén, 's a' Religió eránt viseltető buzgoságából jövéndőre nézve azt a' jó reménséget meritvén, hogy a' Provisoriai állapot érős és állandó állapotra változik által, mint a' melly ily bizonyosan és ily nyilván megigértetett, az Isten szentséges nevének segitségűl való hivása után, közös megegygyezéssel meg határoztuk, hogy azon Provisoriai eszközöket, mellyekhez nyulni ő Szentsége szükségesnek gondolta, 's a' melyeknek azért lejéndő sietö elfogadását, hogy a' Frantzia Egyházaknak szorgató szükségeiken valamelly ideigmeddig való eszköz által segiteni lehessen, a' Szent Atya a' maga irásában nekünk tudtunkra adta, telyes helybehagyással elfogadjuk. Ehez képpest kérjük, intjük, 's kérésünk által kénszeritjük, a' mi Urunk Jésus Kristusban a' Frantzia Papokat és Hivőket, hogy a' mi példánk szerént, az Egyházi fenyitéknek ezen Provisoriai Normája alatt szorosan öszszetsatolodva maradjanak, midőn egyszersmind azt is tudtokra adjuk, hogy ők ettől semmi okokra nézve el nem távozhatnak, a' nélkül, hogy az Egység' köteleit széllyel ne tépjék 's a' megtartatásnak utjárol el ne távozzanak. Költ Párisban Sept. 15-dikán, Urunknak 1819-dik esztendejében."

* * *

Oberster Pinon, Lajos Rittere, 's a' többi, volt az, ki a' mostani Svétziai Királyhoz irván, őtet arra birta, bogy a' Malesherbesnek a' XVI-dik Lajos büsége Komornyikjának állittandó emlekezetoszlopra egy jó summát adjon. Levelét mellyet ezen alkalmatossággal a' Királyhoz intézett, ily szókon kezdette Pinon: „A' Legitimésségi nagy talpkő, mellyen a' népek' boldogsága fekszik, Euróbában ismét megesmertetődék, 's a' többi." — Ezen kezdő szavakból itélni lehet az egész levél foglalatjára. A' Király 2000 Frankokat adván az emlitett czélra, válaszából ezen szavakat közlik az ujságlevelek: Igaz, de az is igaz más felől, hogy a' valóságos Ligitimusságnak valoságos kútfeje, melyből az a' maga származását veszi, a' népnek köz megegygyezéssel kimondott akaratja." — A' Király' válaszának valóságos értelmét is el lehet ezen szavakból találni.

Párisban egy házrolházva járó (házaló) ember időváltozást mútató üvegeket árulván, Bonapárténak egy kis köképét is mutogatta, 's a' közben oly beszédeket tartott, mellyekért nyakon fogattatván, fogságra vitetett.

Berry Királyi Hertzegné lebetegülvén 's Princzaszszonykát szülvén szerentsésen, ezen örvendetes történetről ily kevés szavakból álló Hirdelést adottki egy Frantzia Polgármestnr: „Ő Királyi Herczegaszszonysága, Nénét szült a' jövendőbéli Princznek."

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Németország.

A' több elfogatott Népbarátok kőzött emlitettünk annak-dejében egy Boitzenburgi Rieman nevü Theologia' Candidatusát is, ki, egyéb vádok között azzal is terheltetett, hogy a' Burschok' Conventjében ő lett volna az Elölülö, ő irtaalá a' kiadatott revolutziós Proklamátziókat, 's a' többi. Ezen Rieman, mint Mecklenburgi fijú, Frank nevű Candidatus társával egygyütt, akkor Schwerinbe vitettetvén, ott pert inditottak ellenek, melly már elfolyt, és Riemanra Sept. 25-dikén, egy kis szobában 5 hetekig szenvedett fogság után, ily itéletet mondott a' Biztosság: —

„A' Canditatus Rieman ellen, ki azzal vádoltatott, hogy a' Németországon folyó *demagogicus* (Népbaráti) mesterkedéseknek részese volna, lefolyt visgálodások után igasságnak lenni esmeri a' Mecklenburgi Nagyherezegi Nyomozó Biztosság:

„Hogy, ámbátor az eddig folytatott visgálódásokból, 's nevezetesen a' Fogolynak elvétetett 's más hellyekről is beküldetett levelezéseiből ki-jő az, hogy ő a' dolgoknak most fennálló rendjéröl, 's Németország'Constitátziojinek ugymondatott hibájikrol, helybenemhagyható gondolkodást, 's több, névszerént megnevezett személlyekről gyalázatot érdemlő nyilátkoztatásokat tett légyen; mindazonáltal, mint hogy mind ezek éppen nem oly tulajdónságú dolgok, hogy törvényes megfenyittetést érdemlenének, azért, minthogy az ezen illetlen nyilatkoztatásokat magokban foglaló levelek és irások nem voltak közönséges kihirdettetésre határoztatva, és egyéb ártalmas czélra se' forditattak; 's minthogy továbbá, a' lefolyt visgálodásokból az a' gyanú, hogy a' fogoly, Candidatus Rieman, a' Státusok' fennálló intézeteinek felforditattására, vagy valamelly egyéb ártalmas czelzásokra törekedő Egygyesületnek részese lett volna, meg nem bizonyosodik: erre nézve őellene semmi törvényes visgálodásnak hellye nintsen, a' melyhez képpest őtet a' fogságból haladék nélkül ki kell botsátani. Kihirdettetett Schwerinben Sept- 25-dikén, 1819-ben."

Candidatus Frankra is éppen ezen szavakból álló itéletet mondott ugyan ezen Biztosság. — Riaman nem elégedett-meg ezen feloldozó itélettétellel, melyre nézve Sept. 28-dikán kinyilatkoztatta, hogy a' Törvényszéknek tsak az ő tselekedeteiről lehet itéletet tenni, 's nem az ő gondolkodása' módjárol, és ő azt kivánnya, kogy az itélet, vagy oly formában adattassék-ki, melly őtet kielégitse, vagy pedig ő tanittassék meg arra, hogy ezen kivánsága hibás.

* * *

Az Austriai Cs. Követ és Német Szövetségi Elölülő Gróf Buol-Schauenstein ő Ex. ja, Sept. 20-dikán, egyebek között egy ezen Szövetségre nézve nagyon nevezetes Jovallást vagy Nyilatkoztatást terjesztett a' Dieta' elejébe; de a' melly hoszszabb lévén, hogy sem a' mi Ujságunkba a' nélkül beférhetne, hogy egyéb folyó tárgyakat ki ne szorittsen: tehát mi ennek darabonként való kiadását akkorra halasztvan, midőn a' Dietán további vitatás és meghatarozás végett darabonként, vagy részenként, ismét elő fog vétettetni, most tsak azon fő tárgyakat emlitjük itt-meg, mellyek ezen Jovallásnak foglalalját teszik. —

Az 1-sső fő tárgy, hogy az (1815 ben Bétsben készült) Német Szövetségi Aktának 13 dik czikkelyét (melyben a' fenyeztetik-ki, hogy a' Szövetségnek minden

tagjai, Rendek' gyülésen fundálódó Constitutziót tartoznak a' magok alattvalójiknak adni) nem jól értetett és nem jol magyaráztatott.

A' 2-dik tárgy az, hogy a' Szövetségi Gyülés' jusairól nem a' igazi valoságos képzelödések támodtak, és hogy az ezen Gyülés' jusainak fenntartathatására szolgáló eszközök nem elégségesek.

A' 3-dik fö dolgot az Oskolák' és Universitások állapotjának hibájik teszik.

4-dik a' Nyomtató sajtóval, az Ujságokkal, Periodicus irásokkal, 's apró könyvekkel üzetett viszszaélés.

Elegyes Dolgok.

Huyti. — Itt, az Udvari újság' tudositási szérént Henrik Kiralynzk minden alattvalói nagy pompázással inneplették Augustus' 15-dikén az ő születese uapját. Koronaörökös Princz *Eugenius* az ország' nagyjaival a' Királyhoz menvén, őtat szerentséltelő beszédekkél tisztelték. A' Királynak azokra adott szavai közt a' következőket jegyzették-fel az irók: — „Huszonhat esztendőkig tartott tusakodás és áldozettételek után végezetre közelit az az idő melyben álhatatos vitézségünk gyümölcseivel kell élnünk. Azonkan mennél inkább közelit ezen idő, annál veszedelmesebb leszen a' mi állapotunk; annál böltsebben és mértékletesebben kell viselni magunkat, annál inkább el kell kerülnünk az idegen Státusok eránt minden politikai ingadozást, gyengeséget. A' politikában éppen úgy, mint a' morálban, a' legkissebb hibák legveszedelmesebb következéseket szoktak magok után vonni."

Azon részéröl ezen szigetnek, a' hol Boyér az alőlülő, meg jegyzésre meltó uódon betsülik az idegen kereskedőket, de ezekközött is kivált képpen az Ánglusokat. Mások mindenek 12 per Cent adót fizetnek bevitt portekáikért, az Anglusok ellenben tsak 7-tet. Egyedűl a' Frantziáknak nem szabad lerakodó magazinumokat felállitani.

Hírdetés.

Minthogy az Arad és Csanád Vármegyékben, ugy mint Földváron, Apáczán, Bodzáson, Kunágotháu, Bánhegyesen, Megyesen, Sziondán, Bassarágán Dúmiratosan, Kupán, Nagy Kamaráson lévő Camerális Pusztáknak (Praediumoknak) ezen estendőben Aug. 1-ső napján tartatott Elkótyavetyéltetése, a' Felsőbb várokozásnak meg nem felelt: ehezképest meghatároztatott, hogy az Elkótyavetyéltetésre, vagy egyenként, a' már kijelentetett részekben, vagy pedig mind egygyütt, újabban kitétettessenek.

A' Kótyavetye leszen ez esztendő Novemberének 4-dik napján Ó-Aradon a' Cameralis Praefekturánál. Az árenda' ideje Aprilis 25-dikén 1820-ban kezdődik 's tart tizenkét esztendeig. A' 'Sidók 's az eddig adósok marádott Arendások, és az olyan árendálniakarók, a' kik elegendő, bizonyos vagyonaikat törvényesen meg nem mutathatják, a' licitálásból kizáratatnak.

Egyéberánt az egy kevéssé megváltoztattatott Contractusi feltételeket meg lehet látni reszint Aradon a' Cam. Praefektoratusnál, részint Budán a' Királyi Magyar Udvari Camara' Számtartóhivatalánál.

Száz *forint Conventiós pénzért adtak Váltó czédulában:* —
Oct. 15-*dikán* 249 — 16-*dikán* 249 — 18-*dikán* 249¼ — *forintot.*

Nemes Haykul' betüjivel; Redaktor Pántzél Daniel. (Ezeknek minden ujságban való lefjégyzésére, Felsöségtöl vettünk parantulatot.)